

ŠIMUN MUSA

Filozofski fakultet u Mostaru

VRUTAK ŠTO PJESMOM ZORI

Sažetak

Riječ je o poeziji motiviranoj ljepotom zavičajnoga krajolika, kao i uopće ljepotom kozmosa, odnosno prirode u cjelini u kojoj vlada „logos, a ne kaos“. Ovaj je pjesnik očaran prirodom, napose njezinim biljnim svijetom, glasom i kretom stvari i pojava, i vođen logosom, majstor novotvorenica i tragač za riječi što se taložila u dubokim slojevima hrvatske tradicije, poeta ludens što znalački i otmjeno vlada stihom, čuvar baštine i graditelj „nove pjesme“ kao izraza njegova jastva i ovom posljednjom zbirkom dao je vrijedan prinos našem pjesništvu i vidno oplemenio hrvatski jezik.

Ključne riječi: jezik, ime, stih, pjesma priroda, biljka.

Pjesništvo kao i svaka druga umjetnost otpočinje svoj život tako da se izrazi „nešto“ što je sve do tada bilo neizrečeno, da se novoimenuje, a veli Ervin Šinko da poezija počinje tako što čovjek ne će da nosi tajne, ne će da bude „pristojan“, nego snagom riječi probija sve što je bilo prešućeno i tako, rušeći konvencije, *proživljuje ekstazu*, koja nije *unio mystica*, već *unio humana*. Pjesnik nastoji da tu *mistiku* proživi i čitatelj. Ta riječ izrasla na zanosu mora biti iskrena, izravna i toliko sugestivna da se njome izreče „novost“, bilo u novoimenovanju, bilo u neobičnu gledanju stvari i svijeta.

Riječ je o svojevrsnu zanosu, točnije „vidovitosti“, po Pavletiću riječ je o „usijanjinima duha“, s čim se često povezuje kontroverzni moderni pje-

snik Arthur Rimbaud, kao istinski tumač te misli, koji će na njoj temeljiti i svoje stvaralaštvo. Ta je misao tretirana još od romantizma, napose romantizma njemačke provenijencije, što je i u francusku književnost kasnije preneseno šezdesetih godina 19. stoljeća, pa Henri du Cleuziou u jednome članku kaže: „Pravi je pjesnik vidovit.“ Ustvari, takva i slična poimanja traju sve do danas.

Želimo li ozbiljno pristupiti pjesništvu Pere Pavlovića i otvoriti se njegovoj riječi, obasjat će nas također osebujna svjetlost spomenutoga zanosa nošena magijom riječi.

Pero je Pavlović rođen 1952. godine u Gracu kod Neuma, a nakon pučkoškolskoga i gimnazijskoga obrazovanja u Zagrebu je diplomirao i magistrirao studij medicinske biokemije. Živi i radi u Neumu. Nakon prve zbirke pjesama *Plavi svirač* (1979.) objavit će još 26 knjiga od kojih su, osim nekoliko, odreda stihozbirke. Njegova posljednja zbirka *vrutak. stručak. sinje blago* (Mala knjižnica DHK Zagreb, 2009.) sastavljena je od triju ciklusa, i to: 1. vrutak. stručak. sinje blago – 35 pjesama, 2. svib – 11 pjesama, 3. zlaćen zir – 12 pjesama.

Ova poezija nije uokvirena prostorom i vremenom, nema ni socijalno ni domoljubno, kao ni misaono ni ljubavno obilježje. Rasterećena takvih oznaka i svake funkcionalnosti, a sva u dinamizmu riječi, kratka stiha (šesterac, sedmerac, a najčešće osmerac), ritma bliska narodnousmenoj poeziji bajalica i brojilica, katkada i poslovice, ona se doimlje iskonski slobodnom, izvornom, igrovitom.

Podući od prve pjesme „nevjerica“, gdje na početku upravo nevjerica roji sumnje i naporom pjesničkoga subjekta svodi ih na dvojbe, ali domalo *čudan obrat noćca sprema / novi život propjevat će*, snagom preobrazbe stižu darovi zrenja i zrijenja, radosti zanosa i udivljenja. Dakle, prevladana je nevjerica i sumnja, *tjeskoba i tmica (perjanice), bol i zebnja (vjeđa boli)*, a bar na čas *jarke javke (zor)* obzorje će *pjevom krilit (zor)*.

Ta nadahnutost (vidovitost), kako to u svojoj poetici zamišljaju moderni pjesnici, posve je osobito stanje duha istinski inspirirana pjesnika. Zanosna riječ što bruji snagom iskona, u navedenim pjesmama, napose u pjesmi „lipe“, bliži se čarobnu bajanju, ljepotonosnoj magiji što smjelo plete san i javu, mit i istinu – *cvjetnu bajku lipanj prede*. Sve latice riječi i

grane stihova svili su se u bajku lipine krošnje, u gustu supstanciju poezije što vodi do epifanijske uzvišenosti i punoće kojom *struji (lipnja) žar*:

*zračak tračak prvi lijet
sviće cviće vedar danak
zazrnio krilca med
lazi lipov lipnjem sanak*

*lipe šume lipe mede
orosio krošnjom mar
cvjetnu bajku lipanj prede
krvcom mladom struji žar
(„lipe“)*

Zanosno pletući san i javu, istinu i pričin, zbilju i mit, te na tom čarobnom vezu naglašavajući osobite senzacije stilski skladno uklopljene u strukturu pjesme, stvara se snažan poetski svijet. Svijetli brzaci riječi što emaniraju halucinantnim vizijama ljepote obasjavaju većinu stihova ove Pavlovićeve zbirke.

U posve inovativnu ludističkom postupku kroz zamamnu igru riječi, novih i novozaogrnutih riječi, novoiskopanih riječi iz dubokih slojeva narodne predaje, novotvorenih i u nove sintagme stavljenih riječi; riječi što u slobodi bukoličke razigranosti, u skladnim ritmičko-melodijskim cjelinama, neobičnim simultanim osjetilnih senzacija teku valovima ljepote:

*šumnim šaptom zašumori
slapom bistrim zaromori
blagolasjem zaromoni
i draganjem zabokori
(„šum“)*

ili

*što lijeposti na vir krati
u ljubav će ocvjetati
rudi lišce nujan zar
začudnosti zarno mile
čipke čežnje harno čile
zgodba kruni zoran mar*

*zib i zipka, niska zgoda
stjecaj riječi od poroda
suglasje je zlaćan ram
sliku smjernu riše dragost
vezak pjeva veze blagost
krila jave krili san
(„vezak“)*

U stilu usmene narodne bajalice-pitalice i u snovito-bajkovitu ambijentu, eliptično-sugestivnom riječju, intencijom svrhovito i intonacijom ugodno, estetski efektno, u fluidu tajanstvenosti i zavidnim potencijalom aluzija redaju se i ove poetske slike:

*zabrujilo zašumilo
orujilo onujilo
u čežnju se orunilo
slatka slovca probudilo*

*pa bajalo i vajalo
zazarilo zažarilo
vigorilo vijorilo
u jezik se udomilo*

*pod imenom kim se krije
pogoditi teško nije
(„pod imenom kim se krije“)*

Pero Pavlović, pjesnik očaran prirodom, napose njezinim biljnim svijetom, glasom i kretom stvari i pojava, i vođen logosom, majstor novotvorenica i tragač za riječju što se taložila u dubokim slojevima hrvatske tradicije, *poeta ludens* što znalački i otmjeno vlada stihom, čuvar baštine i graditelj „nove pjesme“ kao izraza njegova jastva i ovom posljednjom zbirkom dao je vrijedan prinos našem pjesništvu i vidno oplemenio hrvatski jezik.

Literatura

- DRMIĆ, ILIJA, „Luč ljubavi, vez dobrote, dašak neba i žar ljepote“, *Osvit*, br. 3-4, Mostar, 2009., str. 220-228.
- DRMIĆ, ILIJA, „Luč ljubavi, žar ljepote“, *Hrvatsko slovo*, br. 760, 13. studenoga 2009., str. 22.
- FRIEDRICH, HUGO, *Struktura moderne lirike*, Zagreb, 1969.
- GRUBIŠIĆ, VINKO, „Prinova u hrvatskom leksičkom blagu“, *Motrišta*, br. 50, studeni-prosinac, Mostar, 2009., str. 178-181.
- JURIŠIĆ, MIRJANA, „Kad ‘s ljubavlju se riječi srode“, *Večernji list*, prilog OBZOR, prosinac, br. 320, Zagreb, 2009., str. 31.
- KOLUMBIĆ, TIN, „Pjev srca“, *Hrvatsko slovo*, br. 746, 7. kolovoza, 2009., str. 22.
- LODGE, DAVID, *Načini modernog pisanja*, Zagreb, 1988.
- LUETIĆ, IVICA, „Pjesnički u svijet ljekovitog bilja“, *Glas Koncila*, br. 30., 26. srpnja 2009., str. 28.
- MARIJANOVIĆ, DRAGAN, „Otac poetskog herbarija“, *Oslobođenje*, Zagreb, 14. rujna 2009., str. 23.
- MUSA, ŠIMUN, „Miris i bistrina Pavlovićevih lirskih izvora, Pero Pavlović: *Travke mirisavke, Gorušičino zrno*“, *Hrvatska misao*, časopis za umjetnost i znanost Matice hrvatske Sarajevo, god. IX., siječanj-ožujak 2005., 34/25, str. 180-183.
- MUSA, ŠIMUN, „Lirsko dvoknjižje Pere Pavlovića“, (prikaz), *Hrvatsko slovo*, br. 516, 11. III. 2005.

- MUSA, ŠIMUN, „Spasonosni zaziv za odlaskom iz civilizacije“, o pjesničkim zbirkama Pere Pavlovića, *Večernji list*, br. 14 806, god. 46., 22. I. 2005., str. 6.
- PAVLETIĆ, VLATKO, *Ključ za modernu poeziju*, Zagreb, 1986.
- PAVLETIĆ, VLATKO, *Poetizacija životnih običnosti*, Zagreb, 1991.
- PAVLIČIĆ, PAVAO, *Stih i značenje*, Zagreb, 1993.